

РЕШЕНИЕ

№ 3248

гр. София, 13.05.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 21 състав, в публично заседание на 24.03.2022 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Красимира Проданова

при участието на секретаря Кристина Петрова и при участието на прокурора Ива Цанова, като разгледа дело номер **4190** по описа за **2021** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 203 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс вр. чл. 284 - 286 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража.

С подадената от Х. Л. В. изтъпяващ към датата на исковата молба наказание лишаване от свобода в Затвора С. искова молба срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН), на основание чл. 284 - 285 ЗИНЗС, са предявени иски за присъждане обезщетение за неимуществени вреди – болки и страдания, в размер на 50 000 лева, за периода от 30.12.2020 г. до 26.4.2021 г., през който е изтъпявал наказание „лишаване от свобода“, причинени чрез действие и бездействие от страна на д-р В. К. – дентален лекар в СЦЗ, вследствие:

- отказ от стоматологично медицинско обслужване
- протакано, забавено и неефективно лечение
- третиране с негодни материали /упойка с изтекъл срок на годност/ и
- причиняване на умишлено разстройство на здравето.

Твърди се, че вредите са настъпили от поставянето на ищеца в нечовешки условия в Затвора С., изразяващо се в бездействие на затворническата администрация да му осигури своевременна и адекватна медицинска помощ в периода от 30.12.2020 г. до 26.4.2021 г.

В хода на съдебното производство ищецът, чрез процесуалния си представител, моли съда да уважи изцяло исковата претенция. Представя писмена защита.

В писмен отговор и пред съда ответната страна излага доводи за неоснователност и

недоказаност на претенцията. Твърди, че от исковата молба не се установява неизпълнение на задължение, вменено със закона на ответника, с което да е нарушен чл. 3 от ЗИНЗС, както и настъпилите увреждания на ищеца да са в причинна връзка с противоправно бездействие на администрацията на Затвора С.. Претендира присъждане на юрисконсултско възнаграждение на основание чл. 78, ал. 8 ГПК.

Участващият по делото прокурор от СГП дава заключение, че исковата претенция е неоснователна.

Съдът, след като обсъди доводите на страните и приетите по делото доказателства, приема за установено от фактическа страна следното:

Х. Л. В. е на 53 години. Същият изтърпява наказание „Лишаване от свобода“.

От постъпилата по делото справка /л. 43/, се установява, че ищецът е постъпил в Затвора С. на 22.11.2018 г., където пребивава и към датата на обявяване на делото за решаване – 24.3.2022 г.

По време на исковия период 30.12.2020 г. до 26.4.2021 г. Х. Л. В. е преглеждан многократно от стоматолога на затвора.

Видно от приложената Докладна записка /л. 62-64/, изготвена от доктор В. К. – дентален лекар в МЦ – Затвор С., ищецът е заявил лечение за външен стоматолог на 30.12.2020 г. Дадени са му указания в тази връзка, след което е подписал информиран отказ. Не е предоставил данни за заявеното алтернативно лечение. Преглеждан е многократно от стоматолога на Затвора С., включително и без наличие на оплаквания, за което е приложено копие от амбулаторен журнал.

Видно от представените и приети по делото доказателства, медицинска справка и докладни записки от д-р В. К., дентален лекар в медицинския център в затвора - [населено място], както и от представените амбулаторни журнали, част от медицинското досие на ищеца, същият е посетил стоматологичния кабинет многократно. От амбулаторния журнал се установява, че при прегледа на 27.1.2021 г. на ищеца е предложен лечебен план за протеза и коронки и му ѝе обяснено, че лечението с ортопедични средства е платена услуга. Х. Л. В. е получил указания за заявеното лечение във външно лечебно заведение, но на 30.12.2020 г. е заявил информиран отказ от лечение като се е подписал в амбулаторния журнал.

При така установената фактическа обстановка, съдът намира от правна страна следното:

Искът за присъждане на обезщетение е предявен от процесуално легитимирано лице, което твърди, че в процесния период е претърпяло неимуществени вреди в резултат на незаконосъобразно бездействие на длъжностни лица от администрацията на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията.

Искът е предявен срещу надлежен ответник по чл. 205 АПК вр. с чл. 285, ал. 1 от ЗИНЗС – Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" – юридическо лице, осъществяващо прякото ръководство и контрол върху дейността на арестите и местата за лишаване от свобода, с териториални служби, каквито са затворите.

Материално-правната уредба на твърдяното право се съдържа в чл. 1, ал. 1 ЗОДОВ, а след измененията на ЗИНЗС (ДВ бр. 13/2017 г., в сила от 07.02.2017 г.) - в чл. 284, ал. 1, който предвижда, че държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3. Разпоредбата на чл. 3 поставя изисквания към условията, при които се поставят осъдените лица и задържаните под стража.

Основателността на предявените искиове предполага установяване наличие на следните материално-правни предпоставки: 1) акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с които се нарушава чл. 3 от ЗИНЗС; 2) настъпила неимуществена вреда в правната сфера на ищеца в резултат на нарушението; 3) неимуществената вреда се предполага до доказване на противното по силата на оборимата презумпция, въведена с чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС.

В чл. 3, ал. 1 ЗИНЗС се съдържа забрана осъдените и задържаните под стража да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение. Съгласно чл. 3, ал. 1 от ЗИНЗС осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение. За нарушение на, ал. 1 се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност.

В конкретния случай, нарушаването на забраната по чл. 3, според оплакванията и исканията на лишения от свобода, се изразява в това, че органът по изпълнение на наказанието не му предоставя възможност за провеждане на нужното лечение в достатъчна степен, а отказва такъв, което е посочено сред действията и бездействията, предмет на изричната забрана по чл. 3, ал. 1, съответно е приравнено на нарушение по силата на ал. 2.

Медицинското обслужване на лишените от свобода е уредено в глава 10, раздел II от ЗИНЗС, глава III от ППЗИНС и Наредба № 2 от 22.03.2010 г. за условията и реда за медицинското обслужване в местата за лишаване от свобода, издадена от министъра на здравеопазването и министъра на правосъдието, обн., ДВ, бр. 31 от 23.04.2010 г. Съгласно чл. 135, ал. 1 от ЗИНЗС лишените от свобода се изпращат за лечение в лечебни заведения извън местата за лишаване от свобода, когато в лечебните заведения в местата за лишаване от свобода няма необходимите условия за необходимото лечение, при инфекциозни заболявания, при необходимост от консултативни прегледи или специализирани изследвания. В тези случаи изпращането става със заповед на Началника на Затвора след издаване на задължителното съгласно чл. 129, ал. 3 от ЗИНЗС предложение на Директора на медицинския център или Директора на специализираната болница за активно лечение на лишените от свобода.

На 27.1.2021г. след направена стоматологична консултация на Х. Л. В. е обяснено, че лечение с ортопедични средства е лабораторна платена услуга. Видно от забележката, направена в амбулаторния лист, на 30.12.2020 г., Х. Л. В. е заявил алтернативно външно лечение, което е отказал лечение с подпис в амбулаторния журнал с финансов мотив, не е представил и нужната документация за осъществяването му. Назначен му е кашев режим. Многократно отказва лечение, видно от копието на приложения амбулаторен журнал.

Нормативно установено задължение на администрацията в Затвора - С. е създаването на условия за опазване на физическото и психическото здраве на лишените от свобода лица. Съдът приема, че в случая това задължение е било изпълнено, поради което не е налице твърдяното от лицето бездействие, изразяващо се в неосигуряване на

необходимото му стоматологично лечение.

Съгласно чл. 2, ал. 1 от Наредба № 2 от 22.03.2010 г. за условията и реда за медицинско обслужване в местата за лишаване от свобода, медицинското обслужване на лишените от свобода се осъществява в медицински центрове и в специализирани болници, разкрити в местата за лишаване от свобода, по реда на чл. 5, ал.1 от ЗЛЗ, каквито безспорно има в Затвора - С.. Лечебните заведения в местата за лишаване от свобода са част от националната система за здравеопазване и извършват дейността си в съответствие с Правилника за устройството и дейността на лечебните заведения към МП. Съгласно чл.2, ал. 1 от правилника лечебните заведения към Министерството на правосъдието са специализирани болници за активно лечение на лишените от свобода и лечебни заведения за извънболнична помощ - медицински центрове. Дейността в лечебните заведения се координира и контролира от Министъра на правосъдието чрез ГДИН, а Министъра на здравеопазването осъществява методическо ръководство и съдейства за осигуряване на медицинска и стоматологична помощ на лишените от свобода. Нужната административна дейност е извършена и в Затвора С. функционират медицински център и болница, като са изпълнени изискванията на чл. 4 от Правилника. Съгласно чл. 20 лишените от свобода се изпращат във външни лечебни заведения при необходимост от консултативни прегледи или специализирани изследвания, или по спешност. Не е част от административната дейност на ответника, а е медицинска дейност профилактична, диагностична, лечебна и др. Съгласно чл. 5 от Наредба №2 от 22.03.2010 г. за условията и реда за медицинско обслужване в местата за лишаване от свобода /М./, се спазват правата на пациента и Кодекса за професионална етика, а качеството на медицинската помощ, оказвана в лечебните заведения в М., съответства на медицинските стандарти и на правилата за добра медицинска практика, утвърдени от Министъра на здравеопазването. Ал. 3 на същия текст регламентира задължителния характер на предписанията на медицинските специалисти за началниците на затворите и предвижда медицинското решение да се взема единствено в интерес на здравето на лишения от свобода. Такова предписание или решение в случая липсва. Административният орган не отговаря за начина, по-който е лекуван ищеца. Това се извежда от разпоредбата на чл. 5, ал. 3 от Наредбата.

Дейностите извън основния пакет от дентални дейности, гарантиран от НЗОК, се заплащат от задължително здравно осигурените лица /З./ съгласно Националния рамков договор. Лишеният от свобода Х. Л. В. е уведомен, че ортопедичното лечение следва да се заплати от самия него.

От събраните доказателства не се установява, че същият е имал необходимост от изпращане за преглед при специалист извън затвора. Твърденията за неадекватно стоматологично лечение в Медицинския център на Затвора - С. са недоказани, съответно и искането към съда да разпореди на органа по изпълнение на наказанията да прекрати бездействието, изразяващо се в липса на осигуряване на необходимото стоматологично лечение, следва да бъде отхвърлено.

Отговорността на държавата за причинените вреди по чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС е обективна и освобождава ищеца от тежестта да доказва вина на конкретно длъжностно лице. Обективният неин характер означава още, че държавата отговаря за вредите, причинени от нейните органи или длъжностни лица при изпълнение на административната дейност, които са последица от незаконосъобразните им актове, действия или бездействия, без значение дали са виновно причинени.

Предмет на разглежданата искова претенция е обезщетяване на претърпени от Х. Л. В. неимуществени вреди – болки и страдания, стрес, унижение като последица от проявните форми на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС вр. с чл. 3 КЗПЧОС: унижителни и нечовешки условия. Лишаването на ищеца от адекватно и ефективно лечение е в нарушение на забраната по чл. 3, ал. 1 за нечовешко и унижително отношение и по ал. 2 от ЗИНЗС, приравнено на липса на медицинско обслужване.

В чл. 3 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи е прокламирано, че никой не може да бъде подлаган на мъчение, на жестоко, безчовечно или унижаващо отношение. По отношение на лицата, изтърпяващи наказание за извършени углавни престъпления, във вътрешното законодателство на страната това основно право е регламентирано с нормата на чл. 3, ал. 1 от ЗИНЗС, предвиждаща че осъдените не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко или нечовешко отношение. На това право на лишените от свобода съответства насрещното административно задължение, при изпълнение на наказанията да бъдат осигурени условия, обезпечаващи поддържането на физическото и психическото здраве и зачитане на правата и достойнството им (чл. 2, т. 3 от ЗИНЗС). "Нечовешкото" или "унижаващо" отношение предполага страдание или унижение, достигащи отвъд неизбежния елемент на страдание и унижение, свързан с дадена форма на легитимно третиране или наказание. Мерките за лишаване от свобода, според ЕСПЧ, могат често да съдържат такъв елемент, като държавата трябва да осигури на лишеното от свобода лице условия, които са съвместими с уважението към човешкото достойнство, така че начинът и методът на изпълнение на мярката да не го подлагат на стрес и трудности с интензивност, която надминава неизбежното ниво на страданието, свързано със задържането.

Фактическият състав на отговорността по чл. 284 от ЗИНЗС включва административен акт, действие или бездействие на специализиран орган по изпълнение на наказанията спрямо лишено от свобода или задържано лице във връзка с осъществявана административна дейност, в нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, от което да са възникнали вреди, които са в пряка и непосредствена причинно - следствена връзка. По силата на законовата презумпция на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС, при доказване на нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, настъпването на неимуществените вреди се предполага до доказване на противното.

В тази връзка следва да се посочи, че в случая макар и да се използва неприцизния израз "адекватно лечение", претенцията за обезщетения не е във връзка с вреди, настъпили от медицинската дейност на служителите при Затвора С.. В исковата молба не се твърди, че ищецът е претърпял болки, страдания в резултат на погрешно лечение, а се сочи, че не са предприети никакви действия за адекватно лечение. Вредите се претендират не като резултат на медицинска дейност, пропуски и грешки, а като следствие от бездействието на ГДИН да изпълни задълженията си в качеството на орган по изпълнение на наказанията да създаде условия за опазване на физическото и психическото здраве на лишения от свобода.

При тези обстоятелства, съдът намира, че в хода на съдебното дирене не се установи противоправно действие или бездействие от страна на администрацията на ответника. Напротив, след като е констатирана необходимост от протетично лечение на ищеца е разяснено как може да го получи. Отделен е въпросът, че впоследствие той се е отказал.

Ето защо, съдът приема, че в тази насока администрацията на ответника не е допуснала нарушение на изискванията на чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС, и на чл. 3 от КЗПЧОС.

Отговорността на държавата по чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ/ чл. 284 от ЗИНЗС/ за причинени вреди е обективна. Този характер на отговорността означава, че държавата отговаря за вредите, причинени от нейните органи или длъжностни лица при изпълнение на административната дейност, които вреди са последица от незаконосъобразните им актове, действия или бездействия, без значение дали са причинени виновно от тях. Следователно при всички положения, за да бъде ангажирана отговорността на държавата, е необходимо да бъде установена и доказана не само незаконосъобразна административна дейност, но и настъпили вреди, като пряк и непосредствен резултат от тази дейност /чл. 4 от ЗОДОВ/. Вредата е отрицателната последица, с която се засягат неблагоприятно имуществени права и/или защитени от правото нематериални блага и неимуществени интереси на увреденото лице, като "пряка и непосредствена" е тази вреда, която следва закономерно от твърдяната незаконосъобразна административна дейност, по силата на безусловно необходимата причинно - следствена връзка, която съществува между тях. На обезщетяване подлежат единствено преките вреди - тези, които са типична, нормално настъпваща и необходима последица от вредоносния резултат и които са адекватно следствие от увреждането. Освен преки, вредите следва да бъдат и непосредствени, т. е. да са настъпили по време и място, следващо противоправния резултат.

В хода на съдебното дирене не се установи, че с бездействието си служители на ответника са причинили морални страдания на ищеца. При така установените факти, съдът намира, че съставът на отговорността по чл. 203 и сл. от АПК, вр. чл. 285, ал. 1, второ изречение от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража /ЗИНЗС/ не е изпълнен, поради което предявеният иск за заплащане на обезщетение е изцяло неоснователен и недоказан и като такъв следва да бъде отхвърлен.

Искането на ответника за присъждане на разноски за юрисконсултско възнаграждение е неоснователно. Производството по делото е водено по специалния по чл. 284 и сл. от ЗИНЗС ред. В разпоредбата на чл. 286, ал. 2 от ЗИНЗС не е предвидено заплащане на юрисконсултско възнаграждение. Разпоредбите на чл. 286, ал. 2 и ал. 3 от ЗИНЗС, тълкувани в тяхната взаимовръзка, се явяват специални по отношение на общите разпоредби на чл. 78, ал. 8 ГПК, във връзка с чл. 144 АПК и чл. 143 АПК. Липсата на изрична уредба в ЗИНЗС, която да предвижда отговорност на ищеца за заплащане на юрисконсултско възнаграждение на ответника при пълно или частично отхвърляне на иска/исковете му, означава, че такова не се дължи. В този смисъл е Решение № 475 от 13.01.2020 г. на ВАС по адм. д. № 3502/2019 г.

Воден от горното Административен съд София – град, I отделение, 21 състав,

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ предявения от Х. Л. В. изтърпяващ към датата на исковата молба наказание лишаване от свобода в Затвора С. искова молба срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН), иск за присъждане обезщетение за неимуществени вреди – болки и страдание, в размер на 50 000 лева, за периода от 30.12.2020 г. до 26.4.2021 г., през който е изтърпявал наказание „Лишаване от свобода“, причинени чрез действия и бездействия от страна на д-р В. К. – дентален лекар в СЦЗ, като **неоснователен и недоказан**.

РЕШЕНИЕТО може да бъде обжалвано пред тричленен състав на Административен съд София - град в 14-дневен срок от съобщаването му на страните.

Решението **ДА СЕ СЪОБЩИ** на страните чрез изпращане на преписи.

СЪДИЯ: